

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.026.02.2020

Pani
Jadwiga Miśkiewicz
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Zawierciu
ul. Daszyńskiego 4
42-400 Zawiercie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/042 – Wykonywanie zadań w zakresie interwencji kryzysowej przez powiaty

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu, ul. Daszyńskiego 4, 42-400 Zawiercie ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jadwiga Miśkiewicz, Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu od dnia 1 marca 2020 r. (wcześniej, od 16 grudnia 2015, zastępca Dyrektora PCPR w Zawierciu) ² .
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostępność pomocy w ramach interwencji kryzysowej. 2. Pomoc realizowana na rzecz osób i rodzin w ramach interwencji kryzysowej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2020, do dnia zakończenia czynności kontrolnych ³
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Przemysław Witek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/244/2020 z 9 września 2020 r. (akta kontroli str. 1)

---

¹ Zwane dalej: *PCPR*.

² Powołana uchwałą nr 90/557/20 Zarządu Powiatu Zawierciańskiego z dnia 28 lutego 2020 r. i zwana dalej: *Dyrektorem*.

³ 28 października 2020 r.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200; zwana dalej: *ustawą o NIK*.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu oraz wchodzący w jej skład Ośrodek Interwencji Kryzysowej⁶ prawidłowo wykonywało zadania w zakresie interwencji kryzysowej. Wszystkim osobom potrzebującym pomocy, będącym w stanie kryzysu, udzielono wsparcia adekwatnego do potrzeb, przy czym obejmowało ono zarówno dostępność usług psychologicznych, jak i możliwość natychmiastowego udzielenia schronienia.

PCPR realizował wszystkie zaplanowane działania interwencyjne, działając na podstawie prawidłowo rozpoznanych problemów osób i rodzin korzystających ze wsparcia. Działania te, w zakresie interwencji kryzysowej zostały szczegółowo opisane w przyjętych przez Radę Powiatu Zawierciańskiego *Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011 – 2020*⁷ i *Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2019 – 2020*⁸.

OIK funkcjonował w ramach struktury organizacyjnej PCPR, a zakres jego działania regulowały przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁹ i ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹⁰. Umieszczenie OIK w strukturze PCPR, zapewniało bezpośrednie wsparcie realizowanych przez OIK zadań, a także pozwalało na zapewnienie ich ciągłości, w tym poprzez ich realizację przez pracowników PCPR, nierealizujących na co dzień zadań OIK.

Kadra OIK składała się ze specjalistów z kierunkowym wykształceniem¹¹, stale podnoszących swoje kwalifikacje zawodowe, przy czym w kontrolowanym okresie nie wpłynęły żadne skargi na ich działalność.

W okresie całego roku kalendarzowego OIK zapewnił na należytych poziomie całodobową dostępność do usług lokalowych osobom potrzebującym wsparcia, a służące do tego celu mieszkanie hostelowe we Włodowicach spełniało wymogi bezpieczeństwa, było dobrze wyposażone oraz umożliwiało użytkownikom na swobodny dostęp do zaplecza kuchennego i sanitarnego.

Prowadzenie interwencji kryzysowej przez PCPR, w tym działań w okresie po przejściu kryzysu związanego z pandemią COVID-19, zostało pozytywnie ocenione przez osoby korzystające z tego typu pomocy.

NIK zwraca uwagę, iż w związku z tym że wystosowana ponad 2 lata temu do ośrodków pomocy społecznej prośba ws. opublikowania na stronach internetowych informacji na temat usytuowania OIK, jego działalności i możliwości otrzymania pomocy nie przyniosła oczekiwanego rezultatu, dyrektor PCPR powinien ponowić działania w tej sprawie.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Zwany dalej: OIK.

⁷ Dokument przyjęty uchwałą Nr VIII/40/11 Rady Powiatu Zawierciańskiego z dnia 31 marca 2011 r.; zwany dalej: *Strategią integracji*.

⁸ Program przyjęty uchwałą Nr VI/53/19 Rady Powiatu Zawierciańskiego z dnia 28 marca 2019 r.

⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, zwana dalej: *ustawą o pomocy*. Zakres działania ośrodków tego typu definiuje art. 19 pkt 2 i pkt 12 tej ustawy.

¹⁰ Dz.U z 2020 r poz. 218 ze zm., zwana dalej: *ustawą o przeciwdziałaniu*. Zakres działania ośrodków tego typu określa art. 6 ust. 3 pkt 4 tej ustawy.

¹¹ M.in. psychologia i pedagogika specjalna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Dostępność pomocy w ramach interwencji kryzysowej

1. Rozpoznanie problemów społecznych występujących w powiecie

a) W obowiązującej na terenie powiatu *Strategii integracji*, stanowiącej integralną część *Strategii Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011-2020*¹², uwzględniono zagadnienia dotyczące interwencji kryzysowej i zapewnienia wsparcia osobom znajdującym się w kryzysie¹³. W ramach celu strategicznego *Inicjowanie działań ukierunkowanych na ograniczanie zjawisk w zakresie patologii społecznych* przypisano działania (cele operacyjne) w obszarach takich jak:

- System wielozakresowego wspierania dziecka i rodziny,
- Zintegrowany system pomocy osobom niepełnosprawnym,
- System pomocy osobom starszym,
- System współdziałania z sektorem pozarządowym
- oraz System zsynchronizowanych służb społecznych.

W rozdziale 3.10. *Strategii integracji* pt. *Pomoc społeczna*, jako element w systemie pomocy społecznej na terenie powiatu wskazany został Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górze Włodowskiej, a zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przypisano PCPR¹⁴. Analiza SWOT zawarta w *Strategii integracji* wskazywała, że do głównych ryzyk i zagrożeń należy zaliczyć wzrost przemocy w rodzinie i zagrożenie przestępczością.

Ponadto, strategia ta określała priorytety, cele szczegółowe i kierunki działania w zakresie pomocy rodzinom i przeciwdziałaniu sytuacjom kryzysowym¹⁵. Stwierdzono w niej również, że: *należy podjąć działania na rzecz stworzenia sprawnego systemu zapobiegania kryzysom rodziny (...), wspierać rozwój różnych form opieki i interwencji w środowisku lokalnym i ponadlokalnym wraz z przebudową i modernizacją infrastruktury pomocy społecznej, prowadzić monitoring zagrożeń i analizę przypadków patologii w rodzinach na szczeblu PCPR z udziałem M/G OPS*¹⁶ *dla tworzenia wspólnych projektów profilaktycznych z udziałem organizacji pozarządowych.*

W *Strategii integracji* uwzględniono dodatkowo zagadnienia dotyczące pomocy rodzinom w wypełnianiu podstawowych funkcji oraz pomocy dzieciom pozbawionym opieki, a także przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie, które to cele znajdowały odzwierciedlenie w zapisach celu strategicznego 1 i 2. Załącznikiem do *Strategii integracji* był *Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie.*

W *Strategii integracji* ujęto też cele operacyjne odnoszące się do interwencji kryzysowej:

- *Pomoc rodzinom w wypełnianiu podstawowych funkcji oraz dzieciom pozbawionym opieki* wskazując jednocześnie, że podstawowe kierunki działań to zapewnienie rodzinom szerszego dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz utworzenie ośrodka wsparcia dla matek z małoletnimi dziećmi i samotnych kobiet w ciąży;

¹² Uchwała Nr LI/514/10 Rady Powiatu Zawierciańskiego z dnia 28 października 2010 roku w sprawie przyjęcia *Strategii Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011 – 2020.*

¹³ Obszar III. *Spółczesność i infrastruktura społeczna*; cel strategiczny nr 8: *Inicjowanie działań ukierunkowanych na ograniczanie zjawisk w zakresie patologii społecznych.*

¹⁴ Na str. 65 *Strategii integracji.*

¹⁵ Tabela na str. 80 *Strategii integracji.*

¹⁶ Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej.

- *Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie*, wskazując że poprawa istniejącego stanu realizowana będzie poprzez:
  - zapewnienie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie;
  - współpracę z gminami w prowadzeniu profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży, opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
  - opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
  - zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
  - prowadzenie w gminach powiatu poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
  - powoływanie w gminach powiatu zespołów interdyscyplinarnych ds. przemocy w rodzinie;
  - zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodku interwencji kryzysowej;
  - oraz podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą.

W rozdziale 9.2 *Strategii integracji* zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przypisane zostały PCPR. W tym samym rozdziale, w części odnoszącej się do infrastruktury socjalnej w powiecie znalazł się opis Ośrodka Interwencji Kryzysowej¹⁷ funkcjonującego w Górze Włodowskiej wraz z zakresem oferowanych w nim usług.

W *Strategii integracji* wskazano też na problemy do rozwiązania w ramach realizacji ww. strategii, w tym na problemy wyeksponowane w analizie SWOT, takie jak:

- wysoka skala i natężenie bezrobocia,
- występowanie wysokiego bezrobocia długotrwałego wśród kobiet i mężczyzn,
- występowanie wysokiego bezrobocia długotrwałego na obszarach wiejskich powiatu,
- zjawisko dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych,
- niewystarczające przygotowanie pracowników ośrodków pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi,
- niedostateczna liczba specjalistów do pracy z rodziną,
- niewystarczająca liczba ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- deficyt placówek dla nieletnich i samotnych matek z dziećmi,
- przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań,
- występowanie zjawiska osłabienia instytucji rodziny w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,

¹⁷ Ośrodek ten funkcjonował jako odrębna jednostka organizacyjna do 28 lutego 2018 r.

- niewystarczające środki publiczne na pomoc rodzinom, dzieciom i młodzieży,
- zjawiska rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej,
- występowanie zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny, w postaci uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie, ubóstwa,
- a także na brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy lub wsparcie nieadekwatne do potrzeb zatrudnienia wykwalifikowanej kadry w systemie pomocy społecznej i niewystarczającą liczbę specjalistów (np. psycholog, prawnik) zatrudnionych w sektorze pomocy społecznej.

W rozdziale 11 *Strategii integracji*¹⁸, znajdował się opis problemów społecznych w opinii środowiska lokalnego, w którym stwierdzono m.in. że:

- *W opinii badanych w powiecie pilnie potrzebne jest rozszerzenie sieci wsparcia dla rodzin borykających się z problemami wychowawczymi, należy też utworzyć punkt interwencji kryzysowej, zintegrować działania pomocowe w odniesieniu do osób starszych, chorych, niepełnosprawnych, otworzyć dom pomocy społecznej oraz schronisko dla bezdomnych.*
- *Wskazuje się alkoholizm i problemy mieszkaniowe (wymieniło je po 6,7% badanych) na istotny problem. W dalszej kolejności chuligaństwo (5%), marginalizację dzieci i młodzieży (5%) oraz przemoc w rodzinie (3,3%). Prawie wszyscy badani przewidywali, że zjawiska te będą się intensyfikować.*

W podsumowaniu diagnozy zawartej w *Strategii integracji*, jako grupę znajdującą się w szczególnie trudnej sytuacji, wskazano rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy.

We wnioskach zawartych w *Strategii integracji* podniesiono także aspekt niskiego poziomu życia mieszkańców powiatu, dysfunkcji w funkcjonowaniu rodzin z alkoholizmem, przemocą, zaniedbywania dzieci i wysokiego bezrobocia wśród tych mieszkańców powiatu, a w rekomendacjach znalazły się zapisy wskazujące m.in. na potrzebę:

- podjęcia działań w kierunku utworzenia w powiecie ośrodka wsparcia dla matek z małoletnimi dziećmi i samotnych kobiet w ciąży;
- zapewnienia szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie;
- opracowania i realizacji powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- opracowania i realizacji programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- prowadzenia w gminach powiatu poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

¹⁸ Opis przeprowadzonego badania ankietowego i wynikających z niego wniosków.

- zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodku interwencji kryzysowej;
- podejmowania współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą.

W okresie objętym kontrolą w powiecie realizowano następujące cele i zadania określone w dokumentach strategicznych, które odnosiły się do interwencji kryzysowej:

- zapewniano rodzinom dostęp do specjalistycznego poradnictwa;
- opracowano i wdrożono do realizacji *Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2019-2020*;
- opracowano *Powiatowy programu profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie zawierciańskim w 2020*;
- zapewniono osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodku interwencji kryzysowej;
- prowadzono w gminach powiatu poradnictwo i interwencje w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- w gminach powiatu powołano zespoły interdyscyplinarne ds. przemocy w rodzinie.

Wymienione zadania zostały sfinansowane ze źródeł wskazanych w *Strategii integracji*, tj. z:

- budżetu samorządu powiatowego w zakresie funkcjonowania OIK, w tym umowy dla pracowników, utrzymanie mieszkania hostelowego, szkolenia dla pracowników gminnych zespołów interdyscyplinarnych oraz współpracujących instytucji w obszarze przemocy w powiecie;
- budżetów gminnych w zakresie udziału pracowników w zespołach Interdyscyplinarnych i grupach roboczych, udziału w kosztach szkoleń organizowanych przez powiat dla pracowników ośrodków pomocy społecznej;
- funduszy Unii Europejskiej, w zakresie doskonalenie kadry PCPR poprzez udział w szkoleniach tematycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie organizowanych m.in. przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach;
- budżetu centralnego, w zakresie współpracy z Ośrodkiem Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przemocą i Świadkom Przemoc¹⁹, realizacji *Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie* oraz współpracy ze Stowarzyszeniem *Fundacja z Pomysłem*.

b) W związku z realizacją w okresie objętym kontrolą *Strategii integracji* zaplanowano i podjęto w PCPR i OIK następujące działania:

Rok 2018:

- udzielono wsparcia psychologicznego dla 108 osób w kryzysie (190 porad);
- indywidualnego wsparcia dla 41 osób doświadczających przemocy (92 porady);

¹⁹ Ministerstwo Sprawiedliwości.

- miały miejsce 4 interwencje w środowisku przy udziale psychologa i pracownika socjalnego (2 wypadki komunikacyjne i 2 sytuacje nagłej śmierci członka rodziny);
- przeprowadzono 21 rozmów telefonicznych wspierających i informacyjnych z osobami w kryzysie;
- przeprowadzono zajęcia grupowe dla wychowanków rodzin, ukierunkowane na młodzież po trudnych przeżyciach (grupa 5 osób) oraz zajęcia warsztatowe z zakresu FAS²⁰ dla rodzin zastępczych, w ramach których - we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Zawierciu - przeprowadzono trzy spotkania dla 15 osób;
- ze wsparcia psychologicznego skorzystało łącznie 220 osób, w tym 75 uczestniczyło cyklicznie w terapii rodzinnej;
- udzielono 169 porad prawnych;
- odbyły się dwie edycje *Powiatowego programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc*;
- pracownicy PCPR brali udział w posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych funkcjonujących w gminach Zawiercie, Poręba i Łazy.

Rok 2019:

- przygotowano *Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie zawierciańskim na lata 2019 – 2020*;
- w ramach wsparcia psychologicznego dla osób w kryzysie udzielono:
  - 183 porad osobom doznającym przemocy;
  - 18 razy wsparcia socjalnego w siedzibie PCPR;
  - 60 porad telefonicznych;
  - 10 osobom schronienia w mieszkaniu hostelowym, w tym 4 dzieci;
  - 155 porad w zakresie prawnym.
- psycholog lub pracownik socjalny PCPR - po powzięciu informacji o podejrzeniu stosowania przemocy - sporządzili cztery formularze *Niebieska Karta*;
- w ramach współpracy z gminami w prowadzeniu profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży, w dniach 7-8 listopada 2019 r. PCPR zorganizowało szkolenie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które skierowane było do członków gminnych zespołów interdyscyplinarnych oraz pracowników jednostek działających na rzecz rodziny²¹;
- OIK zrealizował dwie edycje *Powiatowego programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie*, z czego pierwsza przeznaczona była dla mieszkańców powiatu zawierciańskiego, a druga dla osadzonych w Zakładzie Karnym w Wojkowicach, oddział Ciągowice. Zajęcia przewidziane dla mieszkańców powiatu były prowadzone w siedzibie PCPR, a spotkania w ramach drugiej edycji

²⁰ FAS – alkoholowy zespół płodowy (jednostka chorobowa występująca u dzieci, których matka nadużywała alkoholu w okresie ciąży).

²¹ M.in.: m.in.: policja, sądy, zespoły kuratorskiej służby sądowej, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, poradnia zdrowia psychicznego.

prowadzone były w warunkach wolnościowych²² lub odbywały się na terenie zakładu karnego²³.

Rok 2020:

Wprawdzie PCPR zaplanował na 2020 r. szereg aktywności w formie podobnej do tych z lat poprzednich, lecz ze względu na pandemię Covid-19, realizował je w sposób ograniczony. Dotyczyło to zwłaszcza aktywności w zakresie szkoleń i spotkań. Zadania dotyczące interwencji kryzysowej realizowane były przez PCPR i OIK na bieżąco, w szczególności w zakresie interwencji w miejscu zdarzenia i obsługi telefonicznej.

W latach 2018-2020 nie podjęto inicjatywy utworzenia w powiecie ośrodka wsparcia dla matek z małoletnimi dziećmi i samotnych kobiet w ciąży, pomimo nadania temu celowi charakteru strategicznego. Dyrektor PCPR wyjaśniła, że autorzy *Strategii integracji* nie wzięli pod uwagę tego, że funkcję tę pełnił pośrednio hostel, którym dysponuje OIK i mimo innej nazwy, ośrodek ten spełniał w praktyce pożądaną w *Strategii integracji* rolę, zaś z usług świadczonych przez hostel w przedmiotowym obszarze, na podstawie odrębnych umów, korzystały również ościennie powiaty²⁴.

- c) W obowiązującym w powiecie zawierciańskim *Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2019-2020* ujęto szereg zagadnień dotyczących interwencji kryzysowej, w tym wskazanie miejsca schronienia dla ofiar przemocy domowej. Jako cel strategiczny tego programu wskazano ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie i skuteczną ochronę ofiar przemocy. Określono również następujące cele operacyjne, do których przypisano konkretne działania. I tak:

Cel 1: Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie - zaplanowane działania to: stała współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, policją, sądem, służbą zdrowia, organizacjami pozarządowymi działającymi w tej sferze, udział pracowników w zespołach interdyscyplinarnych do spraw przeciwdziałania przemocy domowej, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, placówkami oświaty i wychowania, udział w pracach grup roboczych, zapewnienie bezpiecznego schronienia dla osób doznających przemocy domowej oraz ofiar wypadków losowych);

Cel 2: Zwiększenie dostępności pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych/zagrożonych przemocą domową - zaplanowane działania to: prowadzenie poradnictwa, udzielanie wsparcia psychologicznego takiego jak terapia indywidualna, rodzinna, warsztaty dla rodziców i interwencje w terenie oraz pomocy prawnej osobom doznającym przemocy domowej, realizacja programów profilaktycznych, prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej;

Cel 3: Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie - zaplanowane działania to: opracowanie i realizacja *Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie*, stała współpraca z kuratorami zawodowymi, sądami, policją, ośrodkami pomocy społecznej, monitoring oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;

Cel 4: Podniesienie poziomu świadomości społecznej wobec zjawiska przemocy w rodzinie poprzez działania profilaktyczne oraz informacyjno-edukacyjne - zaplanowane działania to: upowszechnienie informacji

²² Jeden raz w tygodniu w okresie od 21 marca do 8 sierpnia 2019 r.

²³ Dwa razy w tygodniu w okresie od 24 września do 28 listopada 2019 r.

²⁴ Np. powiat myszkowski w 2019 r.

o instytucjach i placówkach udzielających pomocy osobom pokrzywdzonym wskutek przemocy rodzinnej, tworzenie warunków do wymiany doświadczeń (grupy wsparcia) oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych przedstawicieli różnych podmiotów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, przygotowanie i realizacja kampanii społecznych, opracowanie i realizacja programów profilaktycznych dla osób zagrożonych lub dotkniętych przemocą domową;

Cel 5: Usprawnienie współdziałania służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie - zaplanowane działania to: stała współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, policją, sądem, służbą zdrowia, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, placówkami oświaty i wychowania, organizacjami pozarządowymi działającymi w tej sferze, realizacja wspólnych projektów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ww. program określał interesariuszy, do grona których włączono osoby i rodziny doświadczające lub zagrożone przemocą domową, sprawców przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji, służb i organizacji pozarządowych oraz społeczność lokalną.

W latach 2018-2020 PCPR - ze wsparciem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w zakresie spotkań z rodzicami - realizował wszystkie działania wymienione powyżej.

(akta kontroli str. 2-6, 7-30, 31)

2. Działalność OIK

- a) Do dnia 28 lutego 2018 r. OIK funkcjonował jako odrębna jednostka organizacyjna zlokalizowana w Górze Włodowskiej²⁵. Z dniem 1 marca 2018 r.²⁶ OIK został włączony do struktury PCPR²⁷, a jego rolą była realizacja zadań określonych w ustawie o pomocy oraz ustawie o przeciwdziałaniu. Określony w tych ustawach wykaz zadań OIK został powtórzony w Regulaminie organizacyjnym PCPR²⁸. W ramach tych obowiązków OIK świadczył m.in. pomoc psychologiczną, prawną, socjalną, a także udzielał schronienia w mieszkaniu hostelowym osobom, które znalazły się w sytuacji kryzysowej na skutek zdarzenia losowego, sytuacji rodzinnej lub trudnych przeżyć osobistych, w tym również osobom doznającym przemocy w rodzinie.

(akta kontroli str. 32-53, 95-116)

- b) W latach 2018-2020 OIK funkcjonował stacjonarnie w godzinach pracy PCPR, tj. w poniedziałki w godzinach od 7.00 do 16.00, od wtorku do czwartku w godzinach od 7.00 do 15.00, a w piątki od godziny 7.00 do 14.00. Pomimo, że OIK nie funkcjonował całodobowo w siedzibie PCPR, to jego działalność realizowana była poprzez udzielanie całodobowego wsparcia telefonicznego, z wykorzystaniem uruchomionego i dostępnego w trybie ciągłym numeru do Koordynatora Powiatowego Wsparcia Psychologicznego²⁹ oraz – na podobnych zasadach – do kierownika OIK³⁰. Dodatkowo, w każdej chwili osoba

²⁵ Miejscowość położona w województwie śląskim, w powiecie zawierciańskim, w gminie Włodowice.

²⁶ Powołany uchwałą Nr XLVII/417/18 z dnia 25 stycznia 2018 r.

²⁷ Siedziba OIK od tego momentu znajdowała się w budynku PCPR w Zawierciu, przy ul. Daszyńskiego 4, natomiast mieszkanie hostelowe w ośrodku zamiejscowym w miejscowości Włodowice.

²⁸ Regulamin wprowadzony uchwałą Nr 178/1292/18 Zarządu Powiatu Zawierciańskiego z dnia 20 lutego 2018 r.

²⁹ Numer dostępny był całodobowo we wszystkie dni w roku.

³⁰ Numer dostępny był dla wszystkich służb, w tym Policji, Straży Pożarnej i Pogotowia Ratunkowego.

potrzebująca mogła nawiązać kontakt z OIK za pośrednictwem poczty elektronicznej³¹.

(akta kontroli str. 54)

- c) Osobom będącym w trudnej sytuacji życiowej, gdy pobyt w miejscu zamieszkania zagrażał ich zdrowiu lub bezpieczeństwu, OIK zapewniał możliwość skorzystania z bezpłatnego schronienia w mieszkaniu hostelowym. Pobyt w tej placówce mógł trwać do 3 miesięcy, z możliwością jego przedłużenia. Hostel przeznaczony był - co do zasady - dla mieszkańców powiatu zawierciańskiego, przy czym w mieszkaniu hostelowym mogło zostać zakwaterowanych jednocześnie 6 osób³². Mieszkanie to składało się z kuchni, trzech pokoi oraz łazienki. Beneficjenci OIK otrzymywali podczas zakwaterowania pościel, ręczniki, podstawowe środki czystości niezbędne do codziennego funkcjonowania, a w razie potrzeby również artykuły żywnościowe. Wchodzące w skład OIK mieszkanie hostelowe było czynne (świadczyło pomoc) przez cały rok kalendarzowy.

(akta kontroli str. 55-63; 85)

- d) W okresie objętym kontrolą nie doszło do sytuacji, w której należałoby zapewnić schronienie osobom, których liczba wykraczałaby poza liczbę posiadanych miejsc w mieszkaniu hostelowym OIK. W przypadku zaistnienia takiej okoliczności, PCPR mógłby skorzystać z funkcjonujących na terenie powiatu trzech chronionych mieszkań przeznaczonych dla łącznie 9 osób³³.

(akta kontroli str. 62-65)

- e) W latach 2018-2020 doszło do jednej sytuacji, w której udzielona została jednorazowa pomoc osobie nie będącej mieszkańcem powiatu, w formie schronienia na terenie mieszkania hostelowego OIK. W sierpniu 2019 r., po zgłoszeniu telefonicznym, do mieszkania hostelowego została przyjęta kobieta w ciąży wracająca z zagranicy. Powodem udzielenia wsparcia była bardzo trudna sytuacja życiowa kobiety, w tym brak możliwości kontaktu z najbliższą rodziną, zaawansowana ciąża, trudności w adaptacji i ogólna bezradność. Co prawda ostatnim miejscem pobytu i zameldowania kobiety był powiat myszkowski, jednak z uwagi na brak możliwości zapewnienia wówczas schronienia przez tę jednostkę samorządową, w PCPR zdecydowano o udzieleniu tego typu pomocy. Sprawa została formalnie uregulowana uchwałą Nr XII/124/19 z dnia 26 września 2019 r. Rady Powiatu Zawierciańskiego, która wyraziła zgodę na zawarcie porozumienia z powiatem myszkowskim w zakresie finansowania kosztów pobytu tej osoby w mieszkaniu hostelowym OIK³⁴. W okresie zajmowania mieszkania hostelowego przez ww. osobę, nie stwierdzono przypadków odmowy udzielenia tego typu pomocy mieszkańcowi powiatu zawierciańskiego.

(akta kontroli str. 90-94)

- f) W ramach OIK funkcjonował całodobowy *telefon zaufania* przeznaczony dla osób, które nagle znalazły się w sytuacji kryzysowej, jak również dla instytucji

³¹ email: oik@pcpr.zawiercie.powiat.pl.; informacje zamieszczone na stronie internetowej PCPR Zawiercie w zakładce Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Link do strony: <http://www.pcpr.zawiercie.powiat.pl/kategorie/osrodek-interwencji-kryzysowej>. Skrzynka pocztowa obsługiwana także po godzinach pracy OIK, a także w dni wolne od pracy i święta.

³² Co było zgodne z informacjami zawartymi w sprawozdaniu MRPIPS 03; Dział 6B Jednostki organizacyjne pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym- prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną.

³³ Na podstawie § 2 ust. 2 i 3 lit. b Regulaminu mieszkania chronionego przyjętego uchwałą Rady Powiatu Zawierciańskiego nr XI/109/19 z dnia 29 sierpnia 2019 r.

³⁴ Porozumienie Nr 01/2019 z dnia 09.12.2019 r. na okres od 14.08.2019 r. (data przyjęcia kobiety do mieszkania) do 15.09.2019 r. (data opuszczenia mieszkania). Nota obciążeniowa Nr 12/2019 z dnia 18.12.2019 r. na kwotę 2 145,00 zł. Opłata ta została uiszczona 31.12.2019 r.

udzielających pomocy potrzebującym³⁵ Usługa ta została uruchomiona z dniem utworzenia *OIK*, tj. od 1 marca 2018 r. Pracownicy obsługujący połączenia mieli każdorazowo możliwość zaproponowania specjalistycznego wsparcia psychologicznego i prawnego, gwarantującego udzielenie natychmiastowej pomocy osobom w trudnej sytuacji życiowej³⁶.

W okresie objętym kontrolą, za pośrednictwem telefonu zaufania udzielono wsparcia 71 osobom, przy czym każda rozmowa została udokumentowana poprzez wpis do zeszytu zgłoszeń interwencji³⁷, w którym wskazywano dane klienta indywidualnego/institucji, zgłaszany problem, sposób załatwienia sprawy oraz dane pracownika *OIK*.

Szczegółowe badanie dokumentacji związanej z połączeniami od 25 osób, które w latach 2018-2020³⁸ telefonicznie zwracały się o pomoc interwencyjną wykazało m.in.³⁹, że:

- ze wszystkich rozmów interwencyjnych sporządzono stosowny wpis do zeszytu zgłoszeń interwencji (9 przypadków przemocy, 4 przypadki konfliktów rodzinnych, 4 zapytania o poradę prawną, po 2 przypadki związane z problemami finansowymi i napięciami seksualnymi i po jednym dotyczącym problemów rodzinnych, traumy, trudności w funkcjonowaniu w środowisku i wypadku komunikacyjnego);
- we wszystkich przypadkach zgłaszające się osoby zostały objęte wsparciem specjalistycznym podczas rozmowy telefonicznej (socjalnym, prawnym bądź psychologicznym);
- w odniesieniu do wszystkich dzwoniących standardowo podejmowano próbę umówienia na dodatkowe spotkanie stacjonarne w siedzibie *PCPR* z właściwym specjalistą (z możliwości tej skorzystało 16 z 25 osób);
- w każdym przypadku osoby dzwoniące uzyskały informacje o innych jednostkach udzielających pomocy (np. Policja, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zawierciu), przy czym jedna osoba całkowicie odmówiła skorzystania z tego rodzaju wsparcia. Spośród 25 połączeń, 7 dotyczyło osób spoza powiatu zawierciańskiego (28%).

Charakterystykę przebiegu telefonicznej interwencji kryzysowej zobrazowano na przykładzie dwóch opisanych poniżej zdarzeń:

---

³⁵ Wspomniany wcześniej numer telefonu do Koordynatora Powiatowego Wsparcia Psychologicznego oraz kierownika *OIK*.

³⁶ Pracownicy obsługujący połączenia - tj. Koordynator Powiatowego Wsparcia Psychologicznego, kierownik *OIK* oraz pracownik socjalny *OIK* - każdorazowo w godzinach pracy *OIK* mieli możliwość zaproponowania specjalistycznego wsparcia psychologicznego i prawnego, a - w sytuacjach interwencyjnych - możliwość przełączenia rozmowy do psychologa. W dniach wolnych od pracy, ewentualnie w godzinach nocnych korzystano zazwyczaj z zaproponowania terminu konsultacji specjalistycznej. W 2020 r. z uwagi na ogłoszony stan epidemiczny w Polsce, w celu zapewnienia lepszego dostępu do specjalistycznego wsparcia, pracownicy obsługujący *telefon zaufania*, udostępniali osobom wymagającym pomocy numery telefonów psychologów zatrudnionych w *OIK*.

³⁷ Dokument wewnętrzny *OIK*.

³⁸ Dobór próby losowy, po 10 osób z lat 2018-2019 oraz 5 osób z I poł. 2020 r.

³⁹ Szczegółowe wyniki badania w podziale na lata:

Rok 2018: Kategoria zgłoszenia: przemoc - 4, wypadek komunikacyjny - 1; Informacyjne - 3, trauma - 1, konflikt - 1. Żadna z osób nie zgłosiła myśli samobójczych, 5 osób skorzystało ze wsparcia specjalistycznego w tym 1 osoba z jednorazowej pomocy psychologicznej; W pozostałej 5 osobowej grupie osób 4 to zgłoszenia anonimowe, w tym 2 spoza powiatu; 1 osoba - kontakt jednorazowy.

Rok 2019: Kategoria zgłoszenia: przemoc - 2 problemy finansowe - 2, konflikt - 3, napięcie seksualne - 1, problemy rodzinne - 1, trudności w funkcjonowaniu w środowisku - 1. Żadna z osób nie zgłosiła myśli samobójczych; 6 osób skorzystało ze wsparcia specjalistycznego w tym 1 osoba z jednorazowej pomocy psychologicznej, 1 osoba odmówiła wsparcia. W pozostałej 4 osobowej grupie 1 osoba spoza powiatu zawierciańskiego, 1 - nieletnia i 2 osoby które nie wyraziły zgody na dalsze wsparcie specjalistyczne. W przypadku osoby spoza powiatu zawierciańskiego wystosowano pismo do OPS właściwego ze względu na miejsce zamieszkania o objęcie wsparciem. W stosunku do 1 osoby skontaktowano się z Zespołem Interdyscyplinarnym.

Rok 2020: Kategoria zgłoszenia: przemoc - 3, informacyjne - 1 i napięcia seksualne - 1. U zgłaszających nie występowały myśli samobójcze. 5 osób skorzystało z poradnictwa socjalno-informacyjnego. W 4 przypadkach było to zgłoszenie anonimowe. W badanych przypadkach 3 osoby pochodziły spoza powiatu zawierciańskiego.

Zdarzenie 1: W dniu 5 października 2019 r. w godzinach nocnych (00.17) z pracownikiem socjalnym *OIK* skontaktowała się telefonicznie mieszkanka powiatu częstochowskiego, która poinformowała że jest osobą doznającą przemocy ze strony rodziców, a w rodzinie jest prowadzona procedura *Niebieskiej Karty*. Pracownik socjalny – z uwagi na niewyrażenie przez dzwoniącą zgody na połączenie z psychologiem - udzielił kobiecie wsparcia, informując ją jednocześnie o możliwościach skorzystania z pomocy specjalistycznej na terenie powiatu i gminy właściwych ze względu na miejsce jej zamieszkania. Dodatkowo, następnego dnia *PCPR* zwróciło się do gminnego ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na zamieszkanie kobiety, o wgląd w jej sytuację rodzinną. Z uzyskanych informacji wynikało, że sytuacja kobiety była temu ośrodkowi znana i jest na bieżąco monitorowana. W dniu 22 października 2019 r. kobieta po raz kolejny dwukrotnie skontaktowała się ze służbami *OIK*, informując że jej sytuacja życiowa nie uległa zmianie i doszło do interwencji policji. Pracownik socjalny przekazał dane teleadresowe ośrodków wsparcia funkcjonujących na terenie Częstochowy i zasugerował kontakt z przewodniczącym zespołu interdyscyplinarnego funkcjonującego w gminie zamieszkania kobiety. Jednocześnie ponownie *PCPR* zwrócił się pisemnie do właściwego ośrodka pomocy społecznej o podjęcie działań w sprawie zgłoszenia (do dnia zakończenia kontroli nie uzyskano informacji zwrotnej).

Zdarzenie 2: W dniu 19 października 2018 r. z psychologiem *OIK* skontaktował się mężczyzna zgłaszający problemy w funkcjonowaniu w środowisku spowodowane przeżyciami traumatycznymi z lat dziecięcych. Zgłaszający podał, że w dzieciństwie stosowano wobec niego przemoc⁴⁰, w wyniku czego od wielu lat leczył się psychiatrycznie i objęty został stałym wsparciem psychologicznym. Mężczyzna ten - w latach 2018 i 2019 – pięć razy skorzystał ze spotkań z psychologiem w *OIK*, który utrzymywał z nim stały kontakt telefoniczny i prowadził na jego temat konsultacje z pracownikami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawierciu i przedstawicielem policji. W dniu 7 stycznia 2019 r. zorganizowano też z tą osobą odrębne spotkanie, w którym udział wzięli pracownicy *PCPR*, w tym psycholog, pracownik *MOPS* oraz dzielnicowy Komendy Powiatowej Policji w Zawierciu, mające na celu rozeznanie aktualnej sytuacji mężczyzny i opracowanie ewentualnych form udzielenia mu pomocy. W 2019 r., mężczyzna zrezygnował z dalszego wsparcia, bez udzielenia jakichkolwiek wyjaśnień.

(akta kontroli str. 117-118; 119-123; 124-137)

- g) Wszystkim osobom przebywającym w mieszkaniu hostelowym mieszczącym się we Włodowicach, *OIK* w okresie objętym kontrolą zapewniał produkty codziennego użytku o charakterze interwencyjnym, takie jak żywność, napoje, suchy prowiant, środki czystości i odzież. Określenie zakresu tych potrzeb odbywało się każdorazowo w trakcie przyjęcia osoby do hostelu przez pracownika *OIK*, który m.in. decydował o konieczności zakupienia niezbędnych artykułów. W przypadku osób o trudnej sytuacji materialnej, proponowano też takim osobom skorzystanie ze wsparcia finansowego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włodowicach⁴¹. Zakupy artykułów codziennego użytku wykazywane były w rejestrze zamówień składanych przez pracownika *OIK* i udokumentowane fakturami zakupu. W kwietniu 2020 r., w związku z wystąpieniem pandemii Covid-19, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki

⁴⁰ Przez matkę i jej partnerów.

⁴¹ Wydatki te były następnie refundowane przez ośrodek pomocy społecznej właściwy dla miejsca ostatniego zamieszkania (zameldowania) osoby, której pomoc została udzielona.

Spółecznej przekazało jednorazowo na rzecz *OIK* środki ochrony indywidualnej i płyny dezynfekujące.

(akta kontroli str. 54-55)

- h) *OIK* – za wyjątkiem mieszkania hostelowego - nie był placówką działającą całodobowo, lecz w godzinach pracy *PCPR*. Szczegółowe informacje na temat pracy tej placówki zamieszczono w punktach 2b i 2f niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Interwencyjne zakwaterowanie w należącym do *OIK* mieszkaniu hostelowym na terenie gminy Włodowice odbywało się natomiast w trybie całodobowym, we wszystkie dni w roku.

(akta kontroli str. 54; 119-123)

- i) Z chwilą uruchomienia działalności *OIK* nadzór nad jego funkcjonowaniem *Dyrektor PCPR* powierzył swojemu zastępcy. Z nim też pracownicy *OIK* konsultowali i uzgadniali wszelkie działania interwencyjne wymagające podjęcia natychmiastowych decyzji.

(akta kontroli str. 137)

- j) W kontrolowanym okresie, nie stwierdzono przypadków nieudzielenia pomocy osobom potrzebującym, znajdującym się w sytuacji kryzysowej.

(akta kontroli str. 138; 139; 140-148)

- k) *PCPR* opracowało szereg wzorów dokumentów ułatwiających organizację, realizację i nadzór nad jakością świadczonej pomocy oraz porządkujących prowadzenie spraw. Podstawowym dokumentem sporządzanym każdorazowo przez pracownika socjalnego i psychologa po udzieleniu wsparcia był protokół z poradnictwa w sprawie przemocy domowej lub innej sytuacji kryzysowej. Z chwilą przyjęcia do hostelu, w zależności od okoliczności, sporządzane były: wniosek o udzielenie wsparcia oraz pobyt w mieszkaniu hostelowym, oświadczenie o zapoznaniu się z regulaminem, oświadczenie o odpowiedzialności materialnej, zobowiązanie do przestrzegania zasad bezpieczeństwa, oświadczenie o opiece prawnej nad dzieckiem, oświadczenie o sprawowaniu opieki, karta informacyjna osoby korzystającej z pobytu w mieszkaniu hostelowym, karta informacyjna dziecka, indywidualny plan pomocy, klauzula informacyjna lub modyfikacja indywidualnego planu pomocy. Ponadto, specjaliści udzielający wsparcia w ramach *OIK* prowadzili rejestr osób korzystających ze wsparcia oraz rejestr zgłoszeń interwencyjnych, zarówno telefonicznych, jak i osobistych.

(akta kontroli str. 149)

- l) Liczba osób korzystających ze wsparcia psychologicznego i socjalnego *OIK* w I i II kwartale 2020 r. w porównaniu do lat ubiegłych utrzymywała się na podobnym poziomie. Również liczba osób korzystających z pomocy w formie schronienia nie ulegała znaczącym zmianom. Odnotowano jednak istotny spadek w obszarze interwencji telefonicznej⁴².

(akta kontroli str. 150; 151)

3. **Zatrudnienie w *PCPR* w Zawierciu**

- a) W latach objętych kontrolą obowiązki udzielania pomocy natychmiastowej, zostały przydzielone wykwalifikowanemu psychologowi *OIK* zatrudnionemu na pełnym etacie w *PCPR*, specjalizującemu się w tzw. „*pierwszym kontakcie*”⁴³.

⁴² O 80%, z 31 do 6 przypadków.

⁴³ Psycholog zatrudniony w *OIK* specjalizujący się w tzw. „*pierwszym kontakcie*” świadczył pomoc w godzinach pracy. W pilnych przypadkach tj. śmierć, wypadek komunikacyjny (np. na wniosek Policji) psycholog ten udzielał poszkodowanym wsparcia natychmiastowego, niezależnie od dnia i pory.

- b) *PCPR* w latach 2018-2020 zatrudniało 12 specjalistów, z tego 4 pracowników socjalnych, 5 psychologów⁴⁴, 2 osoby na stanowisku kierowniczym z wykształceniem kierunkowym⁴⁵ oraz osobę monitorującą pobyt osób w mieszkaniu hostelowym *OIK*. W oparciu o umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w *PCPR* zatrudnionych było 8 osób, w tym 2 psychologów i 3 pracowników socjalnych. Pozostałe osoby zatrudnione były w oparciu o umowy zlecenia, w wymiarze od 30 do 100 godzin pracy miesięcznie.

PCPR zapewniło potrzebującym stały dostęp do psychologa, zarówno w godzinach pracy ośrodka, jak również poprzez stosowanie całodobowych dyżurów interwencyjnych⁴⁶. Badanie próby 30 zgłoszeń osób korzystających z pomocy w latach 2018-2020⁴⁷ wykazało, że tego typu pomoc każdorazowo udzielona została niezwłocznie. W przypadku zabezpieczania osób w mieszkaniu hostelowym w dniach wolnych od pracy, wsparcia socjalnego, w tym psychologicznego, udzielał pracownik *OIK*. Ustalał on ponadto - wraz z pokrzywdzonymi - plan pomocy, w którym wskazywał na konieczność zastosowania dodatkowej formy wsparcia specjalistycznego⁴⁸. Osoby przebywające w mieszkaniu hostelowym i osoby w kryzysie uzyskiwały wsparcie psychologiczne poza kolejnością.

W okresie objętym kontrolą *PCPR* – na podstawie umowy zlecenia – zatrudniało również radcę prawnego, przy czym aby uzyskać poradę prawną należało zapisać się na listę osób oczekujących. Czas oczekiwania na poradę wynosił od 4 do 7 dni.

W całym okresie objętym kontrolą *PCPR* zapewniało natychmiastowy dostęp do usług pracownika socjalnego.

- c) W przypadku nieobecności specjalisty zatrudnionego w *OIK*, wsparcia udzielali pozostali pracownicy *PCPR*, a w przypadku jego długotrwałej absencji, praktykowano zatrudnienie osoby na zastępstwo. Ponadto, *OIK* prowadził stałą współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Zawierciu oraz innymi instytucjami specjalistycznymi, które mogły udzielić wsparcia osobom tego wymagającym.

(akta kontroli str. 152; 153)

- d) W okresie objętym kontrolą fluktuacja zatrudnienia w *OIK* nie przekroczyła progu 30%. W latach 2018 i 2020 żaden ze specjalistów nie zrezygnował z zatrudnienia, a w 2019 wypowiedzenie złożyły dwie osoby zatrudnione na umowę o pracę na czas nieokreślony (psycholog i pracownik socjalny) oraz jedna osoba zatrudniona na umowę zlecenie (pracownik monitorujący pobyt osób w mieszkaniu hostelowym *OIK*).
- e) W latach 2018-2020, z powodu braku specjalistów, *PCPR* prowadziło otwarty nabór we własnym zakresie, nie zwracając się w tej sprawie do Starostwa

⁴⁴ Spośród pięciu psychologów zatrudnionych w latach 2018-2019, dwóch było zatrudnionych na podstawie umowy o pracę i wykonywali swoje obowiązki (w tym udzielali wsparcia) w godzinach działalności *PCPR/OIK*, a pozostałych trzech zatrudnionych było w oparciu o umowę zlecenie. Zapewniali oni wsparcie w wyznaczonych dniach i godzinach tygodnia, niezależnych od godzin urzędowania *PCPR/OIK*, przy czym w *Ośrodku* nie stosowano dyżurów całodobowych.

⁴⁵ Praca socjalna; organizacja pomocy społecznej; pedagogika.

⁴⁶ W latach 2018-2019 dyżury interwencyjne realizowane były przez Koordynatora Powiatowego Wsparcia Psychologicznego, kierownika oraz pracownika socjalnego *OIK*, a w roku 2020 uruchomiono także całodobowe wsparcie psychologiczne.

⁴⁷ Lista kontrolna 30 spraw o nr identyfikacyjnych od 1/PCPR/2018 do 12/PCPR/2018, 1/PCPR/2019-12/PCPR/2019 oraz 1/PCPR/2020 – 6/PCPR/2020.

⁴⁸ Plan pomocy był dokumentem opracowywanym na potrzeby osoby korzystającej ze wsparcia w mieszkaniu hostelowym *OIK*. W pozostałych przypadkach sporządzano tzw. ocenę/diagnozę sytuacji.

Powiatowego w Zawierciu. W tym trybie PCPR zatrudnił jednego psychologa i jednego pracownika socjalnego⁴⁹.

(akta kontroli str. 153)

- f) Pracownicy PCPR uczestniczyli w latach 2018-2020 w licznych szkoleniach specjalistycznych podnoszących ich kompetencje i kwalifikacje⁵⁰.
- g) Wprawdzie specjaliści zatrudnieni w OIK nie uczestniczyli w zewnętrznych szkoleniach superwizyjnych, lecz mieli dostęp do profesjonalnego wsparcia psychologicznego. Ponadto, po każdej wymagającej tego interwencji, wszyscy pracownicy PCPR mieli możliwość uczestnictwa w superwizji wewnętrznej⁵¹.

(akta kontroli str. 154-156)

4. Finansowanie działalności ośrodka interwencji kryzysowej

- a) W okresie objętym kontrolą PCPR na zapewnienie interwencji kryzysowej w poszczególnych latach wydatkowało: w 2018 r. - 76 134,34 zł⁵², w 2019 r. - 106 717,51 zł⁵³, a w I półroczu 2020 r. - 41 078,76 zł⁵⁴. Wydatki OIK w 2018 roku stanowiły 89% założeń na rok 2018, natomiast w 2019 r. - 75%. Dysproporcja wydatków pomiędzy tymi latami wynikała z daty utworzenia ośrodka⁵⁵.

(akta kontroli str. 157)

- b) W latach 2018-2020 nie stwierdzono przypadku pobierania od podopiecznych OIK opłat za udzieloną pomoc lub korzystanie z miejsc pobytu całodobowego.
- c) W badanym okresie nie stwierdzono pobierania opłat za pobyt w ośrodku interwencji kryzysowej (bezpłatna forma wsparcia) na podstawie obowiązującej uchwały rady powiatu.

(akta kontroli str. 158)

- d) Środki finansowe przeznaczone w latach 2018-2020 na prowadzenie OIK w łącznej kwocie 413 440 zł zapewniły realizację wszystkich działań ujętych w planie finansowym.

W planie finansowym PCPR⁵⁶ na działalność OIK w 2018 r. przewidziano kwotę 85 851,00 zł, w 2019 r. - 142 404,00 zł, a na 2020 r. - 185 185,00 zł.

W odpowiedzi na pytanie, czy środki finansowe przeznaczone na zadania z zakresu interwencji kryzysowej były wystarczające, Dyrektor PCPR wyjaśniła:

⁴⁹ Nabory na pracowników do OIK: pracownik socjalny - 24.01.2020r.; 14.02.2020 r.; psycholog - 08.03.2018r.; 21.03.2018r.; 13.04.2018r.; 01.08.2019r.; 28.08.2019r.; 23.12.2019r.

⁵⁰ Szkolenia pracowników PCPR w Zawierciu: *Praca z osobą stosującą przemoc w rodzinie* (13-14.11.2018; 19-20.11.2018), *Pomoc psychologiczna osobom po doświadczeniach traumatycznych – diagnoza i terapia ASD/PTSD* (10.11.2018); *Szkolenie z zakresu przeciwdziałania przemocy* (08-29. 05. 2018 r.); *Podstawy profesjonalnej pomocy psychologicznej i interwencji dla osób w kryzysie i traumie* (18.05.2018); *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – prawo i praktyka* (29.05.2018); *Podstawy umiejętności prowadzenia interwencji kryzysowej* (16.06.2018); *Przemoc seksualna wobec dzieci – interwencja kryzysowa w zakresie pomocy dziecku dotkniętemu przemocą seksualną. Objawy i charakterystyka zjawiska, rozpoznawanie, procedury postępowania* (23-24.06.2018); *Interwencja kryzysowa – działania pomocowe i wspierająco-terapeutyczne wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie. Rozpoznawanie, interwencja i działania pomocowe* (23-24.06.2018); *Interwencja kryzysowa w sytuacji wystąpienia problemu alkoholowego oraz przemocy w rodzinie* (8-9.10.2018); *Jak skutecznie oddziaływać na osobę stosującą przemoc w rodzinie z problemem alkoholowym* (23.11.2018); *Jak stworzyć skuteczny program profilaktyczny* (09.05.2018); *Prawo w obronie rodziny zagrożonej przemocą* (23-26.09.2018); *Formy udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie* (19-20.11.2019); *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych* (06.12.2018); *Funkcjonowanie Zespołów Interdyscyplinarnych - Niebieska Karta, wszczęcie procedury, dokumentacja, obowiązki innych służb* (7-8.11.2019).

⁵¹ Superwizje miały charakter okazjonalny.

⁵² Co stanowiło 6% wydatków na pomoc społeczną w powiecie zawierciańskim.

⁵³ Co stanowiło 8% wydatków na pomoc społeczną w powiecie zawierciańskim.

⁵⁴ Co stanowiło 3% wydatków na pomoc społeczną powiatu oraz 22% założeń na rok 2020.

⁵⁵ 1 marca 2018 r.

⁵⁶ Wg Planu wydatków na prowadzenie ośrodka / punktu interwencji kryzysowej na rok (w zł) – rozdział 85220

Podstawę gospodarki finansowej w latach 2018 – 2020 stanowił plan finansowy opracowany przez dyrektora PCPR i księgową, dostosowany do uchwał budżetowych Rady Powiatu Zawierciańskiego. Dyrektor co roku przedstawiał zapotrzebowanie na środki finansowe w projekcie planu finansowego na zadania związane z działalnością OIK, w tym na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Wydatki na działalność OIK we wskazanym okresie finansowane były ze środków własnych i ujmowane w dziale 852 – Pomoc społeczna, rozdział 85220 – Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej:

2018 rok – 76 154,34 zł (koszty utrzymania mieszkania hostelowego: media, czynsz, telefon, energia, wynagrodzenia umowy o pracę pracownika socjalnego i psychologa, dodatki specjalne i premie dla pracowników za dodatkowe obowiązki, zakupy artykułów przemysłowych i żywnościowych, delegacje);

2019 rok – 106 717,51 zł (środki przeznaczone na wydatki jak wyżej w 2018 r.);

2020 rok, I półrocze – 41 078,76 zł (koszty utrzymania mieszkania hotelowego, dodatki specjalne i premie dla pracowników za dodatkowe obowiązki).

Wydatki na zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie były planowane i realizowane w latach 2018-2020 przez PCPR w dziale 852 – Pomoc społeczna, rozdział 85205, dotyczyły m.in. finansowania Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie. Zaplanowane środki na realizację w/w Programu były w pełni wystarczające na realizację tego zadania (zadanie finansowane z dotacji z budżetu państwa).

2018 rok – 21 505,26 zł (2 edycje Programu, 1 dla mieszkańców powiatu, 2 na terenie Zakładu Karnego Ciągowice gmina Łazy. Środki przeznaczone na wynagrodzenia 2 prowadzących terapeutów, spełniający kwalifikacje, wybrani w formie ogłoszenia naboru do prowadzenia Programu oraz koszt wynajmu sali, zakupu art. spożywczych, premia dla pracownika socjalnego).

2019 rok – 21 180,51 zł (2 edycje Programu, 1 dla mieszkańców powiatu, 2 na terenie Zakładu Karnego Ciągowice gmina Łazy. Środki przeznaczone na wynagrodzenia 2 prowadzących terapeutów, spełniający kwalifikacje, wybrani w formie ogłoszenia naboru do prowadzenia Programu oraz koszt zakupu art. spożywczych, premia dla pracownika socjalnego).

2020 rok – I półrocze środki niewykorzystane z uwagi na stan zagrożenia epidemicznego (II półrocze - 1 edycja dla mieszkańców powiatu, rozpoczęta w miesiącu wrześniu).

Z uwagi na ograniczenia finansowe, kadrowe oraz lokalowe, nie było możliwości zorganizowania dalszych form pomocy – grup wsparcia dla ofiar przemocy. Pragnę zaznaczyć jednak, że nakłady poniesione na realizację zadań związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie są trudne do oszacowania z uwagi na fakt, że wchodzą w skład wydatków związanych z bieżącym funkcjonowaniem jednostki (zajmowany pokój, salka szkoleniowa, media, obsługa administracyjna).

(akta kontroli str. 157; 159-166)

5. Nadzór nad działalnością jednostki

- a) W latach objętych kontrolą, w OIK nie prowadzono kontroli wywiązywania się z ustawowych zadań w zakresie interwencji kryzysowej. Do PCPR nie wpłynęły skargi na działalność OIK lub na działalność któregokolwiek ze specjalistów zatrudnionych w tej jednostce.

(akta kontroli str. 158)

6. Upowszechnianie i popularyzowanie wiedzy na temat kryzysu i interwencji kryzysowej

- a) W latach 2018-2020 *PCPR* informowało o możliwości uzyskania pomocy w sytuacji kryzysowej poprzez kolportowanie - przy udziale Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Zawierciu - ulotek informacyjnych na ten temat oraz poprzez zamieszczenie stosownych informacji na stronie internetowej ośrodka⁵⁷.
- b) Mimo prośby *Dyrektora PCPR* przekazanej kierownikom gminnych ośrodków pomocy społecznej na spotkaniu w Starostwie Powiatowym w Zawierciu w dniu 13 lipca 2018 r. po utworzeniu *OIK* w strukturze *PCPR*, informacje na temat działalności *OIK* nie zostały udostępnione na stronach internetowych ośrodków pomocy społecznej gmin z terenu powiatu zawierciańskiego⁵⁸, a informację taką zamieszczono jedynie na stronie internetowej Starostwa Powiatowego w Zawierciu⁵⁹. Zdaniem NIK wskazuje to na potrzebę ponownienia działań w powyższym zakresie.
- c) Zadanie dot. upowszechniania i popularyzowania wiedzy na temat interwencji kryzysowej zapisano w § 31 pkt 3 regulaminu organizacyjnego *PCPR*⁶⁰. Sposób wywiązania się z tego obowiązku opisano w pkt 6a niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 113; 167-168)

7. Warunki lokalowe w *OIK*

- a) Siedziba *OIK* znajdowała się w budynku *PCPR* przy ul. Daszyńskiego 4, a dojazd do niej był stosunkowo łatwy, gdyż znajduje się ona w bezpośrednim sąsiedztwie dworca PKP i dworca autobusowego, obsługującego komunikację miejską i prywatnych przewoźników. *PCPR* i *OIK* znajdowały się na parterze budynku, co sprawiało że nie występowały utrudnienia w dostępie do korzystania ze świadczonych usług, w tym dla osób niepełnosprawnych. Na budynku *PCPR* znajdowała się tablica informująca o lokalizacji w nim siedziby *OIK*.

Mieszkanie hostelowe *OIK* znajdowało się w budynku mieszkalnym we Włodowicach, tj. w gminie obszarowo należącej do powiatu zawierciańskiego. Dojazd do niego z centrum Zawiercia do tego mieszkania⁶¹ zajmował 15–20 minut samochodem lub ok. 30 minut środkiem komunikacji publicznej, przy czym możliwe to było z wykorzystaniem komunikacji miejskiej lub transportem publicznym (busy). Mieszkanie znajdowało się na parterze bloku wchodzącego w skład małego osiedla, przy czym nie posiadało ono specjalnego oznaczenia, z powodu konieczności zapewnienia bezpieczeństwa osób czasowo w nim zamieszkujących lub ich stygmatyzowania.

- b) Budynek *PCPR*, w którym mieści się siedziba *OIK*, został w pełni przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Osoby korzystające ze wsparcia psychologicznego, prawnego, informacyjnego nie napotykały żadnych barier w dostępności do świadczonych usług, a pokój psychologa dostosowany był do potrzeb dzieci. Znajdowały się w nim różnego rodzaju sprzęty, meble,

⁵⁷ Link do strony: <http://www.pcpr.zawiercie.powiat.pl/kategorie/osrodek-interwencji-kryzysowej>

⁵⁸ Powiat Zawierciański obejmuje swoim zasięgiem 10 gmin: Zawiercie, Poręba, Łazy, Pilica, Szczekociny, Irządze, Żarnowiec, Kroczyce, Włodowice, Ogrodzieniec.

⁵⁹ <https://bip.pcpr.zawiercie.powiat.finn.pl/bipkod/18125810>

⁶⁰ Pkt 3 *Zadania PCPR/OIK: Działalność profilaktyczna, edukacyjna i informacyjna*

⁶¹ Ok. 10 km.

zabawki, gry, z których dzieci mogły korzystać w czasie, kiedy rodzic korzystał ze wsparcia.

Mieszkanie hostelowe znajdowało się w budynku wielorodzinnym, który nie był dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. Lokal mieścił się co prawda na parterze, jednak schody prowadzące do lokalu nie były dostosowane do wózka inwalidzkiego. Samo mieszkanie składało się z 3 pokoi, kuchni oraz łazienki, która posiadała ograniczenia dla potrzeb sanitarnych osób niepełnosprawnych. Wprawdzie mieszkanie hostelowe nie posiadało odrębnego pokoju zabaw dla dzieci, lecz znajdowały się w nim zabawki dla maluchów. Dla dzieci w wieku szkolnym zabezpieczono dwa miejsca do nauki (biurka z fotelami, lampkami i półkami).

- c) W budynku *PCPR*, gdzie świadczone są usługi poradnictwa psychologicznego, prawnego, informacyjnego znajdowały się pomieszczenia do spotkań indywidualnych, gwarantujące poufność prowadzonych rozmów. Było to pomieszczenie, w którym mieści się *OIK* (pokój nr 2) i gabinet psychologa (pokój nr 10). Ponadto, po godzinach urzędowania *PCPR*, do dyspozycji są gabinety dyrektora i zastępcy dyrektora, w których odbywają się spotkania z prawnikiem.
- d) W siedzibie *PCPR* znajdowało się pomieszczenie do spotkań grupowych (pokój nr 9), gdzie odbywały się spotkania w większym gronie lub szkolenia.
- e) W mieszkaniu hostelowym znajdowało się 6 miejsc noclegowych. W każdym pokoju były 2 miejsca do spania. Zapewniono też dodatkowe łóżeczko dla małego dziecka. Z uwagi na wspólną łazienkę, w lokalu nie było jednak możliwości równoczesnego zakwaterowania obcych mężczyzn i kobiet.
- f) Mieszkanie hostelowe było wyposażone w pralkę automatyczną i wiszącą suszarkę na pranie.
- g) W mieszkaniu hostelowym znajdowała się również w pełni wyposażona kuchnia, a osoby korzystające z niej miały swobodny dostęp do znajdujących się tam sprzętów, tj. mebli kuchennych, lodówki, zmywarki, kuchni indukcyjnej, piekarnika elektrycznego, toster, miksera, garnków, naczyń, sztućców oraz innych drobnych agd, niezbędnych do przygotowywania posiłków.
- h) Osoby kierowane do mieszkania hostelowego miały możliwość skorzystania z uruchamianego na kartę telefonu komórkowego, znajdującego się w dyspozycji *OIK*. Mogły także – w ustalonym terminie - skorzystać z dostępu do Internetu w budynku *PCPR*.
- i) Osobom korzystającym z całodobowego schronienia zapewniono możliwość bezpiecznego przechowywania ich dokumentów i rzeczy poprzez zainstalowanie w każdym z pokoi odrębnych zamków w drzwiach.

(akta kontroli str. 54-61)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Pomoc realizowana na rzecz osób i rodzin w ramach interwencji kryzysowej

1. Formy i przyczyny pomocy osobom/rodzinom w kryzysie

- a) W poszczególnych latach objętych kontrolą liczba osób korzystających ze wsparcia i ilość udzielanych świadczeń ulegała zmianom. W 2018 r. z pomocy specjalistycznej skorzystało łącznie 462 osób, w tym 54 dzieci. W 2019 r.

było to 388 osób, w tym 25 dzieci, natomiast w I połowie bieżącego roku odpowiednio 145 i 13 (w I połowie 2019 r. – 196 i 10)⁶².

W analogicznym okresie udzielono następującej liczby porad: w 2018 r. - 946 porad, z tego 110 bezpośrednio dzieciom, w 2019 r. – 736 porad, z tego 33 dzieciom i w I połowie 2020 r. odpowiednio 326 i 28.

Zgodnie z wyjaśnieniem *Dyrektora PCPR przyczyną spadku liczby świadczeń w I połowie 2020 r. była sytuacja epidemiologiczna która wymusiła zmiany w systemie pracy w siedzibie ośrodka (praca rotacyjna).*

- b) Najczęściej stosowaną formą pomocy w latach objętych kontrolą było poradnictwo psychologiczne (909 osób; 2452 porad), poradnictwo prawne (odpowiednio 449 i 587) oraz dotyczące wsparcia socjalnego (163 osoby, 216 porad).

(akta kontroli str. 150-151; 169; 170-177)

- c) Główną przyczyną zgłaszania się osób do *OIK* było doznanie przemocy domowej (36 z 97 wszystkich przypadków w okresie objętym kontrolą). Kolejnym powodem były problemy rodzinne: rozwody i rozstania (17 przypadków) oraz trudności wychowawcze (14 przypadków). Powodami była również ciężka choroba i śmierć w rodzinie, sprawy spadkowe i majątkowe, a także potrzeba uzyskania pomocy w sporządzaniu pism urzędowych.

(akta kontroli str. 178)

2. Pomoc interwencyjna świadczona osobom / rodzinom w kryzysie

W wyniku szczegółowego badania dokumentacji 30 osób i rodzin⁶³ stwierdzono, że:

- w 2018 r. pomoc natychmiastową wraz ze schronieniem, wsparciem psychologicznym i socjalnym uzyskała jedna osoba. Pięć osób, które skorzystały z hostelu *OIK*, uzyskało wsparcie psychologiczne w okresie do 3 dni, a jedna po upływie 3 dni⁶⁴. Natychmiastową pomoc psychologiczną bez schronienia w 2018 r. uzyskało pięć osób, w tym jedna skorzystała z poradnictwa prawnego.
- W 2019 r. dziesięć osób uzyskało wsparcie psychologiczne w okresie do 3 dni od zgłoszenia. Dodatkowo jedna osoba uzyskała natychmiastowe wsparcie psychologiczne wraz ze schronieniem i poradnictwem socjalnym, a jedna – natychmiastowe wsparcie psychologiczne bez schronienia⁶⁵.
- W I połowie 2020 r. spośród sześciu osób poddanych próbie, pięć zostało objętych wyłącznie pomocą psychologiczną⁶⁶, a jedna uzyskała natychmiastowe wsparcie psychologiczne, socjalne oraz schronienie.

W analizowanej próbie, większość osób korzystających z *OIK* doznawało przemocy w rodzinie, albo nie radziły sobie emocjonalnie po stracie osoby bliskiej. Spośród 30 osób, w 19 przypadkach *OIK* prowadziło działania interdyscyplinarne⁶⁷,

⁶² Dane zgodne ze sprawozdaniami MRPiPS Dział 6B, przy czym *PCPR* nie był obowiązany i nie wypełniał załącznika 6A do tego sprawozdania.

⁶³ Po 12 przypadków z lat 2018 i 2019 oraz 6 z I połowy 2020 r.

⁶⁴ 5 dni.

⁶⁵ W roku 2019: jedna osoba oczekiwała na pomoc psychologiczną jeden dzień, trzy osoby oczekiwały dwa dni, a trzy osoby – trzy dni. Powyżej trzech dni oczekiwały 2 osoby, przy czym jedna przez 21 dni i był to najdłuższy okres oczekiwania na wsparcie w całym badanym okresie.

⁶⁶ W I połowie 2020 r. pięć osób poddanych próbie zostało objętych wyłącznie pomocą psychologiczną, z czego cztery osoby uzyskały ją do 3 dni, a jedna osoba uzyskała ją piątego dnia i był to najdłuższy okres oczekiwania na wsparcie.

⁶⁷ W tych przypadkach *OIK* współpracował z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Sądem Rejonowym w Zawierciu, Poradnią Leczenia Uzależnień, pedagogiem szkolnym, zespołem Interdyscyplinarnym, OPS, MOPS, Urzędem Miasta, Gminy – Wydziałem Lokalowym, psychiatrą dziecięcym i radcą prawnym.

a w pozostałych 11 przypadkach osoba wspierana nie wyrażała woli do poszerzenia wsparcia lub rezygnowała z dalszej pracy po pierwszym spotkaniu.

Wyniki analizy wskazywały na znaczne zapotrzebowanie na doraźną pomoc psychologiczną. W ramach prowadzonego poradnictwa osoba wspierana miała możliwość skorzystania z dodatkowych form pomocy specjalistycznej m.in. poradnictwa prawnego i socjalnego. Z analizowanych przypadków wynikało też, że pomoc psychologiczna w większości przypadków przerodziła się w pomoc długofalową. Średni czas korzystania z pomocy OIK wynosił 3-4 tygodnie, natomiast w 4 przypadkach wsparcie nadal jest udzielane.

Przypadek nr 1: W dniu 20 marca 2018 r. w godzinach pracy OIK zostało przyjęte telefoniczne zgłoszenie kobiety potrzebującej wsparcia psychologicznego. Po przyjęciu zawiadomienia, pracownik socjalny PCPR dokonał wpisu w zeszycie konsultacji psychologa, jednocześnie wyznaczając zainteresowanej dodatkowy termin spotkania ze specjalistą na 23 marca 2018 r. Ze sporządzonego na okoliczność konsultacji *Protokołu interwencji w sprawie przemocy domowej lub innej sytuacji kryzysowej* wynikało, że kobieta była osobą doznającą przemocy psychicznej ze strony męża. Rodzina tej osoby składała się z czterech osób, w tym jej męża i dwójki małoletnich dzieci. Psycholog podczas konsultacji dokonał oceny sytuacji osoby⁶⁸ oraz diagnozy w terminie 3 dni od dnia przyjęcia zawiadomienia. Klientce udzielono wsparcia psychologicznego i porady. Dodatkowo zaproponowano kontynuowanie spotkań w ramach pomocy psychologicznej oraz zaproponowano wsparcie prawne. Jednocześnie zaproponowano konsultację psychologiczną dla małoletnich dzieci. Kobieta podczas spotkania nie wyraziła zgody na podjęcie jakichkolwiek działań prawnych związanych z sytuacją kryzysową w rodzinie, w tym konsultację prawną. Ponadto nie zdecydowała się na kontynuację spotkań z psychologiem. Konsultacja psychologiczna miała charakter jednorazowy i z uwagi na zerwanie kontaktu przez klientkę, psycholog nie posiadał informacji o jej aktualnej sytuacji.

Przypadek nr 2: W dniu 22.11.2019 r. z Kierownikiem OIK skontaktował się pracownik socjalny MOPS i zgłosił przypadek kobiety z trojgiem dzieci, doznającej przemocy fizycznej i psychicznej ze strony partnera. Pracownik socjalny OIK opracował indywidualny plan pomocy, wypełnił kartę informacyjną osoby dorosłej oraz małoletniego dziecka oraz zgromadził oświadczenia dotyczące sprawowania opieki nad małoletnim synem w trakcie pobytu w mieszkaniu hostelowym. Podopieczna złożyła wniosek o objęcie wsparciem psychologicznym i zapewnienie schronienia. Dwoje najstarszych dzieci (syn i córka), w chwili przyjęcia do mieszkania hostelowego, przebywało w pieczy zastępczej. W zeszycie zgłoszenia stwierdzono: *Podczas przyjęcia pracownik socjalny rozeznał sytuację dochodową Strony, stan zaopatrzenia w podstawowe artykuły spożywcze, higieniczne oraz pielęgnacyjne dla dziecka. Pracownik socjalny przekazał Stronie pościel, ręczniki itp. Małoletnie dziecko miało zapewnione osobne miejsce do spania i wypoczynku (łóżeczko), jak również wanienkę do kąpieli. Dodatkowo w mieszkaniu hostelowym znajdowały się podstawowe produkty spożywcze oraz higieniczne. W ramach pobytu w mieszkaniu hostelowym kobieta została objęta stałą pracą socjalną oraz wsparciem psychologicznym. W okresie pobytu tj. 22.11.2019 r. - 05.01.2020 r. z uwagi na niechęć przed konsultacją psychologiczną klientka uczestniczyła w 5 spotkaniach z psychologiem. Pracownik socjalny nadzorujący pobyt kobiety w mieszkaniu hostelowym w ramach pracy socjalnej mobilizował Stronę do podjęcia kroków mających na celu wyjście z przemocy, co wiązało się z prawidłowym wywiązywaniem się z opieki nad małoletnim dzieckiem (w tym czasie w Sądzie*

⁶⁸ Co miało odzwierciedlenie w sporządzonej dokumentacji.

Rejonowym w Zawierciu toczyło się postępowanie dot. zabezpieczenia dziecka w pieczy zastępczej). Z opracowanego ze Stroną Indywidualnego Planu Pracy wypracowano ze Stroną złożenie wniosku do UM w Zawierciu o przydział lokalu mieszkalnego. PCPR wystąpił z pismem do Prezydenta Miasta Zawiercie, popierającym wniosek kobiety. Dodatkowo Strona, za sugestią psychologa, zgłosiła się do Poradni Zdrowia Psychicznego i ustaliła wizytę u psychiatry. Podczas pobytu Strony w mieszkaniu hostelowym, pracownicy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zawierciu utrzymywali stałą współpracę z Miejskim ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zawierciu. Dwukrotnie OIK pisemnie informował MOPS Zawiercie o funkcjonowaniu podopiecznej w mieszkaniu hostelowym. Dodatkowo pracownik socjalny wraz z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w dniu 10.01.2020r. (po opuszczeniu przez kobietę mieszkania hostelowego) uczestniczyli w spotkaniu zespołu multiprofesjonalnego zorganizowanego przez MOPS Zawiercie dot. sytuacji rodzinnej i opiekuńczo-wychowawczej Strony. Po opuszczeniu mieszkania hostelowego przez Stronę w dniu 05.01.2020r. i powrocie do partnera, kobieta nie kontynuowała spotkań z psychologiem OIK (pomimo zaproponowania przez pracownika powyższej formy wsparcia nie wyraziła takiej woli).

(akta kontroli str. 179-333)

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 15 grudnia 2020 r.

Kontroler

Przemysław Witek

Gł. specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach

.....